هونەر

مەحموود نەجمەدین

هونەرمەندانی تەعبیریی ئەڵمانی لە ڕۆژگاری جەنگدا

لەپاش ئینتباعییەکان و لە سەدەی بیستدا هونەر ڕێچکەی لاساییکردنەوەی شکاند و چووە سەردەمێکی تازەوە. سەردەمی هونەری مۆدێرن لەسەدەی بیستدا کە سەدەی جەنگ و کاولکارییە. زۆرترین ڕێبازی هونەری و ئەدەبی و فیکری دروست بووە. بە تایبەت لەئەڵمانیا، سەرباری هەموو جەنگ و ماڵوێرانی و کاولکارییەک، ئەڵمانیا لەسەدەی بیستدا سەرچاوەی چالاکی و جووڵەی هونەری و ئەدەبی و فەلسەفی بووە.

ڕێبازی تەعبیری ئەڵمانی لە ساڵی (١٩١١) لەسەر دەستی ماکس بیکمان دروست بوو. پاشان هونەرمەندانی کۆمەڵەی پرد و کۆمەڵەی سورای شین چوونە ناو ڕێبازی تەعبیری و بەو شێوازە و بەو فیکرەیە کاریان دەکرد. هونەرمەندە گەنجەکانی تەعبیری ئەڵمانی سوودیان لە فیکری فریدریک نیچە و دۆستۆیڤسکی و واڵت وایتمان دەبینی. هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی چالاکی و نمایشی هونەری خۆیان لە دریسدن و بەرلین و میونیخ و هامبۆرگ و فرانکفۆرت و لایبزگ و هانۆڤەر و کۆپنهاگن...هتد، ئەنجام دەدا. تەعبیرییەکانی ئەڵمانیا تەمسیلی ڕوحی سەردەمەکەی خۆیان دەکرد. کارەکانیان گوزارشت بوون لە جەنگ وماڵوێرانی و نەخۆشی.. گیروگرفتەکانی ئەو سەردەمەی ئەڵمانیا کە بەدەست جەنگ و ماڵوێرانی و دەسەڵاتی نازی و هیتلەری دیکتاتۆرەوە دەیانناڵاند. دەسەڵاتی هیتلەر و ڕێکخراوی نازی و جەنگی یەکەم و دووەمی جیهانی و شۆڕشی سۆشیالیستی هەموو ئەمانە زیانیان هەبوو بۆ هونەر و ئەدەب و فیکری ئەڵمانی زۆرێک لە هونەرمەندان بە هۆی زوڵم و زۆری نازییەکانەوە ئەڵمانیایان بەجێ هێشت و ڕوویان لە ئەمریکا کرد. نەک هونەرمەندان بگرە فەیلەسووف و ئەدیبەکانیش تووشی هەمان گرفت بوون و لە دەسەڵاتی شۆڤێنی و توندوتیژی نازی هەڵهاتن. سەرباری هەموو ئەو زوڵم و زۆر و کاولکارییە هونەری تەعبیری ئەڵمانی بەردەوام لە گەشەسەندندا بوو. زۆرێک لە هونەرمەندان وەک سەربازی خۆبەخش بەشداریی جەنگی جیهانییان کردبوو. بڕێک لە هونەرمەندان بوون بە قوربانی جەنگ و کوژران و بڕێکی تر لە هونەرمەندان لەلایەن نازییەکانەوە دەست بەسەر تابلۆکانیاندا گیرا. سەرباری ئەمانەش سەردەمی هونەری تەعبیری سەردەمی تەکنەلۆژیا و پێشکەوتنی پیشەسازی بوو.

گەرچی جەنگ و ماڵوێرانی و ئازاردانی هونەرمەندان خەسارەیەکی گەورە بوو لە هونەری ئەڵمانی، بەڵام هونەری تەعبیری بەردەوام لە گەشەسەندندا بوو و بەرەو پێشەوە و بەرەو تازەگەری دەڕۆیشت. سەدەی بیست سەدەی زێرینی ئەڵمانییە لەبواری فیکری و هونەر و پیشەسازیدا نازییەکان دەیانویست هونەر و ئەدەب و فەلسەفە لە خزمەتی ئایدۆلۆژیای نازیزمدا بێت. بەرهەمی هونەرمەندانی ئەڵمانی لەسەدەی بیستدا کاریگەری جەنگی لەسەر بوو. تابلۆکانی ئەو سەردەمە بریتیبوون لە وێنەی کەسایەتی "پۆرترێت" و هەڵکۆڵین لەسەر دار و گرافیک و وێنەی سروشت و وێنەی گوند و گوزارشت لە ژیانی جوتیار و هەژاران و وێنەی مەیخانە و شوێنی ئاهەنگ گێڕان. تابلۆی سەدەی بیست گوزارشت بوون لە ژیانی ڕۆژانەی خەڵکی.

ڕێبازی تەعبیری ئەڵمانی بە کاریگەری گۆگان و ڤانکوخ دروست بوو. تەعبیری وەک هەریەکێ

له ڕێبازەكانی هونەری سەدەی بیست لەپاش شۆڕشی ئنتیباعێكانەوە دروست بوون و كاریگەری ئەو ڕێبازەیان لەسەربوو كە بە شۆڕشی تازەگەریی هونەری شێوەكاری ناو دەبرێ و هونەری تەعبیری ئەڵمانی كاریگەری كولتووری قوتییان لەسەر بووە، هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانییان دەدا بە هەستەكانی بینین و هەڵچوونی ناوەكی، گوزارشتی ڕوحی و ڕووداوە تراژیدییەكانی ئەو سەردەمەی ئەڵمانیا و سوود وەرگرتن لە فیكر و فەلسەفەی ئەو سەردەمە و ئازادی لە فۆرم و بەكارهێنانی ڕەنگ لە مانادا و لە تێكشكانی شێوەكان بۆ گەڕانەوەی ڕەچەڵەكی فۆرم. تەعبیر بە یەكێ لە ڕێبازە گرنگ و دیاردەكانی سەدەی بیست دادەنرێ و لە جیهاندا بڵاوبووەوە و هونەرمەندانی جیهان و بەتایبەت ئەوروپا. گرنگی زۆریان بە ڕێبازی تەعبیری دا. لە نەرویج میونخ و لە بەلجیكا جیمس ئەنسوری و لە نەمسا كوكوشكا و لە سویسرا پۆڵ كلی و لە ڕوسیا كاندنسكی لە ئەڵمانیا فرانزمارك و جۆرج جروس و ماكس بیسكمان لە ئەڵمانیا و ....هتد.

زۆرێک لە هونەرمەندان وەک سەربازی خۆبەخش بەشداریی جەنگی جیهانییان کردبوو

من لێرەدا باسی كۆمەڵێك لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی دەكەم. یەكێ لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی **ئێرنست بارلاخی** پەیكەرسازە. بارلاخ پەیكەرساز و شانۆنووسی بەناوبانگ. لە ساڵی ١٨٧٠ لە شاری ڤیدڵ كە لە هامبۆرگەوە نزیكە لە دایكبووە. لە تەمەنێكی كەمدا زۆر زوو دەستی بە كاری پەیكەرسازی كردووە لە ساڵانی ١٨٨٨-١٨٩١ لە خوێندنگەی هونەری پیشەیی لە هامبۆرگ هونەری خوێندووە و پاشان لە ساڵانی ١٨٩١-١٨٩٥ ئەكادیمییەی لە دریسدن تەواو كردووە و لەوێشەوە چووەتە پاریس و لە ئەكادیمیەی جولیان

بیست سەدەی زێڕینی ئەڵمانییە. لەبواری فیکری و هونەر و پیشەسازیدا نازییەکان دەیانویست هونەر و ئەدەب و فەلسەفە لە خزمەتی ئایدۆلۆژیای نازیزیمدا بێت.

هونەری خوێندووە و دوایی گەڕاوەتەوە بۆ ئەڵمانیا و کاتەکانی بۆ کارکردن لە نێوان بەرلین و ڤیدڵ و هامبۆرگ تەرخان کردووە. ئەم ماندووبوونە لە پێناوی کاری جیدی و باشدا کە بەرهەمەکەی کۆمەڵی کاری هونەری باش بوو لەگەڵ ئەوەشدا کاری هونەری بازرگانی دەکرد و کاری هەڵکۆڵین لەسەر برۆنز و دروستکردنی کێلی گۆڕ و کاری سیرامیک لە ساڵی (١٩٠٦) سەفەری باشووری روسیای کردووە و لەوێ چەند کارێکی کرد. لە ساڵی (١٩١٠) بە یەکجاری لە گوسترا و باکووری ئەڵمانیا نیشتەجێ بوو و لە کۆتایی ساڵانی بیستی سەدەی بیستەم کۆمەڵێک کاری جیداری (ڕیلیف) کرد کە گوزارشت بوون لە جەنگی جیهانی دووەم و لە ساڵی ١٩٣٨ کۆچی دوایی کرد. کارەکانی بارلاخ گرنگی بە گوزارشتی ناوەڕۆک و رووکەشی دەدا لە وێنەی مرۆڤەکان. کارەکانی بارلاخ ململانێی ڕوح و جەستە بوو بەشێوازی گرافیک کاری کردووە و لەسەر دار وێنەی هەڵکۆڵیوە.

ماکس بیکمان

لە ساڵی ١٨٨٤ لە لایبزگ لە دایکبووە لە ساڵانی ١٩٠٠-١٩٠٣ پێوەندی بە ئەکادیمیەی ڤایمارەوە کردووە بۆ خوێندنی هونەر و پاشان چووەتە بەرلین. بیکمان کاریگەری مامۆستایانی سەردەمی ڕێنیسانسی لەسەر بووە، لەوانە بیر و دیلا فرنسیکا و لوکاسینوریللی. پاش خزمەتکردنی لە یەکەیەکی پزیشکی سەربازی لە ساڵی ١٩١٤ تووشی نەخۆشییەکی عەقڵی بوو هەر لەبەرئەوە بوو لە خزمەتی سەربازی تەسریحکراو پاشان لە فرانکفۆرت نیشتەجێ بوو. دەرئەنجامی جەنگ بەرهەمی بیکمان کۆمەڵێک هێڵکاری بوو. کە لە ناوەڕۆکدا گوزارشت بوون لە کاری رۆمانسی. بیکمان کاریگەری جەنگی لەسەر بوو. کارەکانی گوزارشت بوون لە رۆژگاری جەنگ و کاولکاری. لە پاش ئەوەی نازییەکان دەسەلاتیان گرتە دەست، بیکمان لە کارەکەی دەرکرا، کە لە یەکێ لە پەیمانگەکانی هونەری فرانکفۆرت بوو و پاشان چووە بەرلین بۆ کارکردن لە ساڵی ١٩٣٧ هەفتەیەک بەر لە کردنەوەی پیشانگەکەی بە یەکجاری ئەڵمانیا بەجێ دەهێڵێ لە ساڵی ١٩٤٧ لە زانکۆی واشنتۆن لە سانت لویس دەعوەتنامەی بۆ دێت، بۆ وانەوتنەوە. پاشان دوو ساڵ سەفەر دەکات بۆ نیویۆرک لە ساڵی ١٩٥٠ لە نیویۆرک بە جەڵدەی دڵ دەمرێ. بیکمان لە کارەکانیدا ئاسەواری جەنگ دەبینرێ و لە کارەکانیدا هەست بە ژانی جەنگ وماڵوێرانی و گەندەڵی و نەخۆشی و پاشماوەی جەنگ دەکرێ.

هاینریش کامپیندونک

یەکێکی تره لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی لە ساڵی ١٨٨٩ لە کریفیلد کە بەشاری پیشەسازی حەریر ناسراوە لە خێزانێکی بازرگانی کوتاڵ لە دایکبووە. سەرەتا حەزی لە کاری پیشەسازیی کوتاڵ بووە. کاری دیزاینی کوتاڵی کردووە و لە پیشەسازی کوتاڵدا، لە پەیمانگەی هونەری کریفیلد لە ساڵی ١٩٠٥-١٩٠٩ وانەی خوێندووە. دوایی لە پیشەسازی کوتاڵەوە لەڕێگەی هوڵەندی جوهان پۆرن بریکرەوە چووەتە ناو هونەری شێوەکاری و بە شێوازی تەعبیری کاری کردووە. لە ساڵی ١٩١١ بۆ یەکەم جار بەشداری پیشانگەیەکی کردووە لەگەڵ کۆمەڵەی (سواری شیندا) لە میونیج و هەر پێوەندی کۆمەڵەی (سواری شین) کاریگەری قووڵی لەسەر دروست کرد. لە ساڵی ١٩١٦ پاش تەواوکردنی خزمەتی سەربازی لە سیشابت لەسەر دەریای ستارنبرگ نیشتەجێ بوو. کامپیندونک بەکاری زەخرەفی ناسراو گرنگی بە شێوازی زەخرەفی و هونەری میللی باڤاری دەدا. ئەمەش بەهۆی ساڵانی ژیانی لە گونددا.

لە ساڵی ١٩٢٠ ژیانی گوندی بەجێهێشت و سەفەری ئەڵمانیای کرد. لەوێ چەند کارێکی جیداری کردو پاشان گەڕایەوە ئەڵمانیا و لە خوێندنگەیەکی هونەری دەستی پیشەیی دامەزراند، لە ئیسن . ساڵی ١٩٢٢ سەرەتایی سەردەمێکی بەرهەمدار بوو بۆ کامپیدونک لە ساڵی ١٩٢٣ بۆ خوێندن دەچێتە خوێندنگەی هونەری پیشەیی لە کریفیلد، لە ساڵی ١٩٢٦ تا کاتی دەرکردنی، پێش حوکمی نازی لەوێ نیشتەجێ بووە. لە ساڵی ١٩٣٣ چووەتە ئەکادیمیەی هونەرە جوانەکانی لە دۆسلدۆرف و پاشان چووەتە بەلجیکا لە ساڵی ١٩٣٤. پاشان لەوێوە چووەتە ئەمستردام، لە ئەکادیمییەی هونەرە جوانەکان بە ئەندام دامەزراوە. لەوێ لەسەر کوتاڵ وێنەی کێشاوە و دیزاینی شانۆی کردووە. وێنەی لەسەر شووشە کردووە لە ساڵی ١٩٥٧ لە ئەمستردام مردووە.

یەکێکی تر لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی لوڤیس کورینسە. لە ساڵی ١٨٥٨ لە شاری تابیو لە دایکبووە. سەرەتای کاری هونەری لە ئەکادمییەی کۆنگربرێگ بووە. لە ساڵی ١٨٨٧ لە ئەکادیمیەی میونیخ دەبێت بە قوتابی لۆدڤیک ڤۆن لۆفتر و لەوێشەوە پێوەندی بە ئەکادیمیەی جولیان دەکات لە پاریس، لە ساڵی ١٨٨٤-١٨٨٧ لەگەڵ ولیەم بۆگورو و تۆنی ڕوبەرت دەخوێنێ. چوار ساڵی ژیانی ڕابردووی لە ساڵانی ١٨٨٤-١٨٨٨ لە کۆنگزبرگ وێنەی کەسایەتی (پورترێت) و سروشتی کێشاوە و بابەتی گوزارشتی کولتووری بۆ کارکردن هەڵبژاردووە و چەند پەیکەرێکی پاکیزەی پیرۆز (مریەم) بە قەبارەی سروشتی دروست کردووە. بەهۆی ئەو کارەوە خەڵاتی پێ بەخشرا لە هۆڵی پاریس لە ساڵی ١٨٩٠دا ئەو کۆمەڵە پەیکەرەی دروست کرد، لە ساڵی ١٩٤٥ بە هۆی جەنگەوە ڕووخێنرا. لە ساڵی ١٨٩٠ چووەتە میونیخ. لە ساڵی ١٨٩١دا پێوەندیی بە

بزاوتی میونیخەوە کردووە. لە ساڵی ١٩٠١دا بە یەکجاری لە بەرلین نیشتەجێ دەبێت و هەر لەوێ خوێندنگەیەکی تایبەتی بە وێنەی ژنان دروست دەکات. لە ساڵی ١٩١٥ بووە ئەندامی فەخری لە ئەکادیمیەی میونیخ. لە ساڵی ١٩٢٥دا کۆچی دوایی کردووە. سەرەتای کارکردنی بە شێوازی لاساییکردنەوە بوو. تا لە سەدەی (١٩) بەدواوە شێوازی کارکردن ڕێبازی تەعبیری لە ئەودا ئاشکرا بوو. گەرچی لە ساڵی ١٩١١دا تووشی نەخۆشی دڵ دەبێت، بەڵام لەو کاتەدا لە چواردە ساڵی کۆتایی ژیانی زۆر بەوردی و پڕوچڕی کاری دەکرد و بەرهەمی ئەو ساڵانەی (٥٠٠) تابلۆ بوون، بە سەدان تابلۆی ئاوی و هێڵکاری لەو سەردەمەدا دروست کرد.

یەکێکی تر لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی **لیونیس فاینندگره**. کوڕی موسیقییەکی بە ناوبانگ و لە ڕەچەڵەکدا ئەڵمانییە. لیونیک فاینندگر لە ساڵی ١٨٧١دا لە دایکبووە بە یەکێ لە هونەرمەندە تەعبیرییە باشەکان ناسراوە. سەرەتا لەژێر کاریگەری باوکیدا بە مۆسیقا دەستی پێ کردووە. بۆ یەکەم جار لە تەمەنی (١٢)ساڵیدا لە بەردەم هاندەران نمایشی مۆسیقی خۆی کردووە. لە ساڵی ١٨٨٧دا چووەتە ئەڵمانیا و بۆ خوێندن و پاشان لە مۆسیقاوە چووەتە ناو هونەری شێوەکارییەوە، زیاتر گرنگی بە شێوەکاری داوە. لەگەڵ ئەوەشدا بە درێژایی ژیانی دەستبەرداری مۆسیقا نەبووە. لەتەمەنی شانزە ساڵیدا بە ڕەزامەندی باوکی چووەتە خوێندنگەی پیشەیی لە هامبۆرگ و پاشان پێوەندیی کردووە بە ئەکادیمیەی بروسییەوە لە شاری بەرلین. لە ساڵی ١٨٨٨دا کۆمەڵێ وانەی بۆ ئەکادیمیەی کلاروسی لە پاریس ئامادە دەکات و نمایشی ئیشی کاریکاتێرەکانی لە گۆڤاری بەرلین ڕەت دەکاتەوە و بڕێک لە کارەکانی بە شێوازی تەکعیبی بوون. کارەکانی لای مارک جێگای بایەخ بوون هەر ئەمە وای لە مارک کرد کە فاینندگر دەعوەت بکات بۆ بەشداری کردن لە نمایشی کۆمەڵەی (سواری شین) لە ساڵی ١٩١٣ لە بەرلین. فاینندگر بە درێژایی جەنگی یەکەمی جیهانی لە ئەڵمانیا ژیا لە خوێندنگای باوهاوس لە ڤایمار لە ساڵی (١٩١٩) وانەی دەوتەوە. هەر لە ڤایمار لەگەڵ کاندنسکی و پۆڵ کلێ بەیەک گەیشتن. پاشان لە ساڵی ١٩٣٦ سەفەری ئەمریکای کرد و لەوێ پێوەندی کرد بە کۆلێژی میلزەوە لیۆنیل فاینترگ بە هۆی زوڵم و زۆری نازییەکانەوە ئەڵمانیای بەجێ هێشت و بۆ دواجار لە ئەمریکا نیشتەجێ بوو. لە ساڵی (١٩٤٧)دا بۆ سەرۆکی (وێنە کێشان و پەیکەرسازانی ئەمریکا) هەڵبژێردرا. لە ساڵی ١٩٥٦دا لە نیویۆرک کۆچی دوایی کرد. بڕێک لە کارەکانی بە شێوازی تەکعیبی بوون. کاریگەری تەکعیبییەکانی لەسەر بوو و سوودی لە تەکنەلۆژیا وەرگرتووە و بڕێک لە کارەکانی لە سەر فەزا بووە.

جورج گروس

هونەرمەندی تەعبیری ئەڵمانی لە ساڵی ١٨٩٣دا لە بەرلین لە دایکبووە. لە ساڵی ١٩٠٩دا پێوەندیی بە ئەکادیمیەی دریسدنەوە کردووە تا ساڵی ١٩١١. پاشان چووەتە خوێندنگەی هونەری پیشەیی لە ساڵانی ١٩١٢-١٩١٦. لە ساڵی ١٩١٤دا لە سەردەمی جەنگی یەکەمی جیهانی، چووەتە ریزی سوپاوە و خزمەتی سەربازیی کردووە. تا لە ساڵی ١٩١٧دا بەهۆی خراپی تەندروستییەوە لە خزمەتی سەربازی دەربازی بوو. لەساڵانی ١٩١٧-١٩٢٠دا ئەندامێکی دیاری رێبازی دادابیەکان بوو. لە بەرلین لەگەڵ جون هارتفیلدب کۆمەڵێک کاری کۆلاژی دروست کرد. لە پاش دروستبوونی ئیشتراکییەتی ئەڵمانی هەڕەشەی لێ کرا، پاشان لە ساڵی ١٩٣٣دا چووە نیویۆرک و نیشتەجێبوو، لە قوتابخانەی هونەری تایبەت وانەی گوتووەتەوە. لە ساڵی ١٩٥٩ گەڕاتەوە بۆ بەرلین و هەر لە ساڵی ١٩٥٩دا کۆچی دوایی کرد. زۆرێک لە کارەکانی ئاوی بوونە و کاریگەریی جەنگی جیهانی لەسەر بووە. جۆرج گروس کاریگەریی رۆمانسیەتی لە سەربووە و نیویۆرکی زۆر خۆش ویستووە و هەر لە منداڵییەوە عەشقی ئەمریکا بووە و وێنەی نیویۆرکی کێشاوە.

ئیریش هیکل

هونەرمەندێکی دیکەی تەعبیری ئەڵمانی لە ساڵی ١٨٨٣دا لە شاری دوبیلن لە ساکسۆنی لە دایکبووە. لە ساڵی ١٩٠١دا بوو بە خوێندکار لە خوێندنگەیەکی شیمنتز، لەوێ شمیدتی ناسی و هەر لەوێ گرنگی بەکاری هونەری دا. لە ساڵی ١٩٠٤دا پێوەندی کرد بە پەیمانگەی تەکنەلۆژی لە دریسدن بۆ خوێندنی تەلارسازی و ژمارەیەک کاری سروشتی بەرهەمهێنا، پاشان لەگەڵ شمیدن و هاورێکانیدا کۆمەڵەی پردیان دروست کرد. ماوەیەک کاری هیکل دیزاینی تەلارسازی بوو لە کۆمپانیایەک لە دریسدن. هونەرمەند هیکل بە ئاراستەی رۆحانی کاری دەکرد. لە ساڵی ١٩١٢دا کاری تەعبیری دەکرد و بە رێبازی تەعبیری وەرگرت. لە بیستەکانی سەدەی بیستدا کاری سروشتی کرد و گرنگی بە سروشت دەدا.

لە ساڵی ١٩١١ لەگەڵ شهیدت و کیرشنر چووەتە بەرلین. بەهۆی ئەوەی لیاقەتی بەدەنی نەبووە لە خزمەتی سەربازی دوور بووە. ساڵانی جەنگ نەخۆشکەوت لە ساڵانی ١٩٤٩-١٩٥٥دا لە ئەکادیمیەی هونەرە جوانەکان لە کارلزرو هونەری خوێندووە. لەگەڵ کۆمەڵەی پردا کاری کردووە و بەهۆی کاری دیزاینی تەلارسازییەوە پێوەندی لەگەڵ بازرگانەکاندا هەبووە. لە ساڵی (١٩٧٠)دا مردووە.

کارل هوفر

لە ساڵی ١٨٧٨دا لە کارلزر لە دایکبوو، پاشان پێوەندی کردووە بە ئەکادیمیەی شتوتگارتەوە بۆ خوێندنی هونەر. لە ساڵانی ١٩٠٣-١٩٠٨دا لە ڕۆما ژیاوە و کۆمەڵی کاری هونەری کردووە. لە ساڵانی ١٩٠٨-١٩١٠دا لە پاریس ژیاوە و کاری هونەری حەدیسی کردووە بەرهەمی ئەو دوو ساڵەی کۆمەڵێ تابلۆ بوو بە شێوازی نوێ. لە ساڵی ١٩١٤دا ماوەیەک لە فەرەنسا بۆ پشوودان دەمێنێتەوە. لە سەردەمی هەڵگیرسانی جەنگی یەکەمی جیهانی سێ ساڵ دەگیرێ و بەند دەکرێ. لە ساڵی ١٩١٧دا لە پاش ئازادکردنی لە بەرلین نیشتەجێ دەبێت. کارل هوڤەر لە کاری هونەریدا کاریگەری بیکمان و گروسی لەسەر بووە و بە یەکێ لە تەعبیرییە ناودارەکان دادەنرێ و کارەکانی بە شێوازێکی نوێ و تازەگەری دروست کردووە و سەرسام بووە بە تابلۆکانی پۆڵ سیزان، لە ساڵی ١٩٣٣دا لە لایەن نازییەکانەوە لە پۆستەکەی لابراوە، کە پۆستێکی فێرکاری بوو لە ئەکادیمیەی بەرلین. کارڵ هوفر لە ساڵی ١٩٢٠دا هەتا ١٩٣٣دا لە ئەکادیمیەی بەرلین بوو تا نازییەکان دەریان کرد. لە ساڵی ١٩٣٧دا لە لەمیونیخ پیشانگەی تایبەتی کردووەتەوە و پاشان چووەتەوە سەر کارەکەی لە ئەکادیمیەی بەرلین. لە ساڵی ١٩٥٥دا کۆچی دوایی کردووە.

کارل هوڤر یەکێکە لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی و لە کارەکانیدا کاریگەریی جەنگی جیهانی و زوڵم و زۆری لەسەر بووە. و تابلۆکانی گوزارشت بوون لە غەم و نەخۆشی وماڵوێرانی و کاولکاریی جەنگ.

ڤاسیلی کاندنسکی

یەکێکی دیکەیە لە هونەرمەندانی تەعبیری. کاندنسکی بە یەکێ لە بەناوبانگترین و دیارترین هونەرمەندانی تەعبیری دادەنرێ. کاندسکی لە ساڵی ١٨٦٦دا لە دایکبووە. لە ساڵانی ١٨٨٩-١٨٩٥دا کۆمەڵێ کاری گرنگی کردوون. لە ساڵی ١٨٨٩ سەفەری ناوچەی (فولوگدا)ی کردووە و لەوێ کەشفی هونەری فۆکلۆری میللی ڕوسی کردووە پاشان سەردانی مۆزەخانەی ئارمیتاجی کردووە لە سانت بترسبۆرگ، کە ئێستا مۆزەخانەی لینینگرادە. لە ساڵی ١٨٩٦دا داوای لی دەکەن لە زانکۆی دوریات لە بەشی یاسا، بە وانەبێژ دابمەزرێت، کاندنسکی ئەو داوایە رەت دەکاتەوەو پاشان دەچێتە میونیخ بۆ خوێندنی هونەر. لە ساڵی ١٩٠٠دا کۆمەڵێ وانەی هونەری لە ئەکادیمیەی میونیخ ئامادە دەکات و کۆمەڵەی فالانسکی هونەری دادەمەزرێنێ لە ساڵی ١٩٠٢دا قوتابخانەی تایبەتی هونەری کردەوە. تا سەرهەڵدانی جەنگی یەکەمی جیهانی لە ئەڵمانیا مایەوە. لە ساڵی ١٩٠٩دا پیشانگەیەکی لە میونیخ کردەوە کارەکانی ئەو پیشانگەیەی

گوزارشت بوون لە ژیانی گوند و گوندنشینی کە خۆی لەو ماوەیەدا لە ١٩٠٩دا لە گوند ژیابوو. لە ساڵی ١٩١٢دا کتێبەکانی بڵاوکردەوە کە تایبەت بوون بەهونەر و گرنگیدان بە ڕەنگ و دەروون و هەستی هونەری و ڕوحانییەت. یەکێ لە کتێبەکانی بە ناوی (لە بارەی ڕوحانییەت لە هونەردا) لە پاش هەڵگیرساندنی جەنگی یەکەمی جیهانیدا کاندنسکی گەڕایەوە بۆ ڕوسیا .لە ساڵی ١٩٢٢دا لە قوتابخانەی باوهاوس وانەی وتووەتەوە. لەپاش داڕووخانی نازییەکان چووەتە بەرلین و دووجار چووەتە پاریس و لە ساڵی ١٩٤٤دا وەک هونەرمەندێکی بەڕەچەڵەک ڕووسی لە پاریس کۆچی دوایی کردووە.

ماکس کاوس

یەکێکی دیکە لە هونەرمەندانی ئەڵمانی سەردەمی ڕێبازی تەعبیر و کاریگەری کۆمەڵەی (پرد)ی لەسەر بووە. لە ساڵی ١٨٩١دا لە بەرلین لە دایکبووە. پێوەندی بە خوێندنگای پیشەییەوە کردووە لە بەرلین لە ساڵانی (١٩٠٨-١٩١٣)دا ڕاهێنانی لەسەر وێنەی دیکۆر کردووە. ساڵی ١٩١٤ سەردانی پاریسی کردووە. لە سەرەتای خزمەتی سەربازی لە خەستەخانەی بەلجیکا لە ساڵانی ١٩١٥-١٩١٨ پێوەندی بە هیکل و کیرشباومر و ئۆهیربگەوە کردووە. کاوس لە قوتابخانەی هونەری بەرلین هونەری خوێندووە لە ساڵانی (١٩٢٦-١٩٣٨)دا پاشان بووەتە مامۆستا لە ئەکادیمیەی بەرلین. لە ساڵی ١٩٧٧دا لە بەرلین کۆچی دوایی کردووە. کاوس لە ساڵانی ١٩١٨-١٩٣٠دا بە شێوازی تەجرید کاری کردووە و سەرسام بووە بە کارەکانی جان فیرمیر مامۆستای هونەری هۆڵەندی لەسەدەی (١٧)دا.

ئێرنست لۆدڤیک کیرشنر

لە ساڵی ١٨٨٠ لە شاری ئژشافنبرگ لە دایکبووە. پاش کۆچکردنی خێزانەکەی تا ساڵی ١٨٩٠ لە شاری شمینتز نیشتەجێبوو. هەر زوو دەستی بە هێڵکاری کرد و پاشان لە ساڵی ١٨٩٨دا چووتە نۆرمبیرگ و لەسەر داوا و حەزی باوکی پێوەندی کردووە بە پەیمانگەی تەکنەلۆژی لە دریسدن و ساڵی ١٩٠١ دراسەی لەسەر تەلارسازی کرد و پاشان چووتە ئە کادیمیەی میونیخ بۆ وەرگرتنی وانە و کاری هونەری، هەر لە ساڵی ١٩٠٥ دا بوو کۆمەڵەی پردی لەگەڵ هاوڕێکانیدا دروست کرد. لە ساڵی ١٩١٥دا بەهۆی خزمەتی سەربازییەوە. تووشی داڕمانی دەروونی دەبێت و پاشان تەسریح دەبێت و دەچێتە سویسرا لە ساڵی ١٩١٧دا دەگەڕێتەوە بەرلین و بە کارەساتی تورمبێل تووشی شەلەل دەبێت، لە ساڵی ١٩١٨دا دەگەڕێتەوە

بۆ سویسرا و کاری بە ڕێبازی تەعبیری و تەکعیبییەوە کردووە. کاریگەریی لەسەر هونەری ئەوروپی هەبووە، هونەری ئەوروپی نوێ دا پاش چاکبوونی باری تەندروستی دەوری گرنگی هەبوو لە هونەری ئەوروپی حەدیس. لە ساڵی ١٩٢٥دا سەردانی زیوریخ دەکات و یەکەم پیشانگەی تایبەتی خۆی دەکاتەوە. لە ساڵی ١٩٢٣دا لە بەرازیل هونەرمەندە سوریالییەکان سوودیان لە ئاراستە و شێوازی کارکردنی ئەو وەرگرتووە. لە ساڵی ١٩٣١دا هەڵبژێردرا بۆ ئەندامی ئەکادیمیەی بروسییە لە بەرلین. لە ساڵی ١٩٣٣دا نازییەکان دەستیان بەسەر (٦٣٩) تابلۆدا گرت. لە ساڵی ١٩٣٨دا کۆچی دوایی کرد.

پۆل کلی

یەکێکی دیکەیە لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی لە ساڵی ١٨٧٩دا لە شارۆچکەیەکی بچووکی سویسرا، نزیک برن لە دایکبووە. لە ساڵی ١٨٩٨دا دەستی بەکاری هونەری کرد لە میونیخ لە ساڵانی ١٩٠٢-١٩١٢دا کۆمەڵێ تابلۆی بەرهەم هێنا. ساڵی ١٩١٢ بەشداری پیشانگەیەکی کرد لەگەڵ کۆمەڵەی (پرد)و لە هۆڵی پاییز نمایشی کارەکانی کرد. پۆل کلێ سەرسام بوو بە مەزهەبی (ئۆرفی)و سەردانی تونسی کردووە و خزمەتی سەربازی کردووە لە هێزی سەربازی ئەڵمانی. لە ساڵی ١٩٢١دا پێوەندی کرد بە خوێندنگای باوهاوس لە ڤایمار بۆ خوێندن. ئەو ساڵانەی لە باوهاوس بوو، خۆشترین ساڵانی ژیانی بوو. لە پاش بڵاوبوونەوەی کتێبی یەکەمی کۆمەڵێ لێکۆڵینەوەی لە بارەی هونەری نوێوە بڵاوکردەوە.

لە ساڵی ١٩٣١دا لە باوهاوس کشایەوە، لە ساڵی ١٩٣٣دا ئەڵمانیای بەجێهێشت و گەڕایەوە بۆ سویسرا. لە ساڵی ١٩٤٠دا بە نەخۆشی کۆچی دوایی کرد. کارەکانی کلی بڕێکیان بە شێوازی تەکعیبی بوو، بڕێکیان بە شێوازی تەعبیری ئۆسکار کوکوشکا. لە ساڵی ١٨٨٦دا لە شارۆچکەی پوشلارن لە نەمسا لە دایک بووە. لە ساڵانی ١٩٠٥-١٩٠٩دا لە قوتابخانەی پیشەیی هونەری خوێندووە. هەر زوو دەستی بە کاری هونەری کردووە لەگەڵ هونەری شێوەکاریدا شاعیر و دراما نووسیش بووە و بڕێک لە کارەکانی بە شێوازی گرافیک و هێڵکاری بووە. لە ساڵی ١٩٠٩دا نمایشی شانۆگەری (کوشتنی ئومێدی ژن)ی کردووە. لە ڕۆژنامەکانی ئەو سەردەمەدا لە بواری ئەدەبدا دەینووسی و خزمەتی سەربازی کردووە و لە سەرەتای جەنگی یەکەمی جیهانیدا بەهۆی هێرشی رووسەکانەوە بریندار بووە. لە ساڵی ١٩١٧دا بۆ پشوودان و باشبوونی تەندروستی لە نزیک درسدن نیشتەجێبووە. لە ساڵی ١٩١٩دا لە ئەکادیمیەی دریسدن بووە بە مامۆستا. لە ساڵی ١٩٢٤دا وازی لە وەزیفەکەی هێناوە لە ئەکادیمیە و بە درێژایی حەوت

ساڵ لە سەفەردا بووە. تا لە ساڵی ١٩٣١ گەڕاوەتەوە بۆ ڤیەنا کاتێ نازییەکان دەسەڵاتیان گرتە دەست و نەمسایان داگیر کرد. کوکوشکا بۆ کارکردن چووە براگ پاشان لە ساڵی ١٩٣٨دا ڕایکرد بۆ لەندەن و دە ساڵ لەوێ ژیا، لە پاش جەنگی دووەمی جیهانی کۆمەڵێ سەفەری کرد و لە ساڵی ١٩٥٣دا لە فیلینوف لە جنێف نیشتەجێبوو و کۆمەڵێک لە کارەکانی لەسەر سروشت و پۆرترێت بوون و سوودی لە ژیانی کەنار دەریا وەرگرت. لە ساڵی ١٩٨٠دا لە مۆنترو لە سویسرا کۆچی دوایی کرد. بەهۆی خراپبوونی باری تەندروستییەوە. لە سەربازی ڕزگاری بوو. کوکوشکا کاریگەری لەسەر شانۆی تەعبیری ئەڵمانی هەبوو و گرنگی بە شانۆی تەعبیری ئەڵمانی داوە. برێک لە کارە شانۆییەکانی بەشێوازی کۆمیدی بوون، دژی جەنگ لە ژیانیدا سەفەری زۆری کردووە. سەفەری لەندەن و پاریس و ئەستەمبوڵ و وڵاتانی ئاسیاو سەردانی فەڵەستینی کردووە، هەر لە فەڵەستین وێنەی قودسی کێشاوە.

جۆرج کۆڵبە

هونەرمەندێکی تەعبیرییە لە ساڵی ١٨٧٧دا لە شاری ڤالدهایم سەر بە ناوچەی سەکسۆنی لە دایکبووە. لە نێوان ساڵانی ١٨٩١-١٨٩٧دا لە ئەکادیمیەی دریسدن و میونیخ هونەری خوێندووە و پاشان لە ئەکادیمیەی جولیان لە پاریس هونەری خوێندووە. لە ساڵی ١٨٩٨دا کاری پەیکەرسازی کردووە. پاش چەند سەفەرێک بە کیشوەرەکانی ئەورووپا و باکووری ئەفریقا و ڕوسیا، بۆ دواجار لە ساڵی ١٩٠٣دا لە بەرلین نیشتەجێبوو. کاریگەریی پەیکەسازی فەرەنسی ڕۆدانی لەسەر بوو. لە ساڵی ١٩٤٧دا کۆچی دوایی کرد لە بەرلین و لە پاش مردنی ماڵەکەی کرا بە مۆزەخانە.

کیتە کولڤتز

ژنە هونەرمەندی ئەڵمانی کە کارەکانی گوزارشت بوون لە هەژاری و نەداری و تراژیدیای کۆمەڵگە و جوتیارانی سەردەمی دەرەبەگی. کولڤتر لە ساڵی ١٨٦٧دا لە کونگسبرگ لە دایکبووە، کە پایتەختی بروسیلی ڕۆژهەڵاتە. لە تەمەنی ١٤ ساڵیدا دەستی بە کاری هونەری کرد و بوو بە قوتابی لە خوێندنگەیەکی تایبەت بە ژنان لە بەرلین. لە ساڵی ١٨٨٨دا لە سەرەتای دراسەی ئەو لەسەر هونەری شێوەکاری لە خوێندنگای هونەری ژنان لە میونیخ توانای ئەو ئاشکرا بوو لە شێوازی گرافیکدا. پاشان لەگەڵ کارل کولڤتری پزیشک ژیانی دروست کرد، کە پزیشکی خەڵکی هەژار و نەدار بوو. هەر لە گەڕەکی کرێکاران لە بەرلین نیشتەجێبوو. کیتە

کولڤتز زۆربەی کارەکانی باسی ژیانی هەژاران و کرێکاران و جووتیاران بوو، گوزارشت بوون لە ژیانی هەژاران. لەساڵی (١٨٩٨)دا کۆمەڵێک لەکارەکانی لە پیشانگەی بەرلین نمایش کرد. مەدالیای ئاڵتوونی وەرگرتووە. لەساڵی (١٨٩٩)دا (پورە النساجین) لە دیسدن بڵاودەکاتەوە، کە گوزارشت بوو لە ژیانی ئەو کرێکارانەی لە کارگەدا کاری چنینیان دەکرد. لەساڵی (١٩٠٢) تا ساڵی (١٩٠٨) دووەمین زنجیرەی کاری خۆی بەرهەم هێنا بەناوی جەنگی جووتیارانەوە. (حرب الفلاحین).

لەساڵی (١٩٠٧)دا دیداری چاپەمەنییەکانی (الانفجار)ی بەدەستهێنا. لە ساڵانی (١٩٠٤-١٩٠٧)دا لە پاریس لە ئەکادیمیای جولیان کاری پەیکەرسازی کردووە.

لەساڵی (١٩١٩)دا وەک یەکەم ژنە هونەرمەند هەڵبژێردرا بۆ ئەندامی ئەکادیمیای بروسییەی هونەرە جوانەکان. کاتێ نازییەکان دەسەڵاتیان گرتە دەست کتیە و مێردەکەی دژی بوون و دژایەتی نازییان کرد. سەرباری ئەوەش نازییەکان ڕێگرییان لەکارکردنی نەکرد. کیتە کولڤتز لەگەڵ سۆشیالیستەکان بوو. لەساڵی (١٩٤٠)دا مێردەکەی دەمرێ و ساڵێک لەپاش مردنی پیاوەکەی ماڵەکەی لە بەرلین دەکەوێتە ژێر بۆمبە ئاسمانییەکانی جەنگ و لەساڵی (١٩٤٤)دا ئەمیری سەکسۆنیا جێگایەکی بۆ دابین دەکات لە نزیک دریسدن. لەساڵی (١٩٤٥)دا کۆچی دوایی دەکات.

ولهلم لیمبرۆک

هونەرمەندی ڕۆحی کە کارەکانی کەشفی ڕۆحی مرۆڤی دەکرد و گوزارشت بوون لە دەروونی مرۆڤ. لیمبرۆک لەساڵی (١٨٨١)دا لە میدیرتش لە دەوروبەری دوزبرگی پیشەسازی لەدایکبووە و لە باوکێکی کرێکار لەدایکبوو. هەرزوو دەستی بەکاری هونەری کرد و کاری پەیکەرسازی کرد. لە ساڵانی (١٨٩٥ - ١٨٩٩)دا پێوەندی کرد بە خوێندنگەی پیشەییەوە لە دۆسلدۆرف لە ساڵانی (١٩٠١ - ١٩٠٧)دا لە ئەکادیمیای هەمان شار دەستی بەخوێندنی هونەر کردووە. لەساڵی (١٩١٠)دا لە پاریس نیشتەجێبووە. لەساڵی (١٩١٤) پاریس بەجێدەهێڵێت و بۆ ئەڵمانیا دەگەڕێتەوە، لەساڵی (١٩١٦)دا ئەچێتە زیوریخ و تێکەڵ بە دادائییەکان دەبێت و ماوەیەک لەگەڵ دادیزمدا دەژی تا لەساڵی (١٩١٩) گەڕایەوە بەرلین و هەر لەو ساڵەدا لە بەرلین مرد.

ئۆگست ماک

یەکێکی دیکەیە لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی ئەندامێکی دیاری کۆمەڵەی سواری شینە.

لەسـاڵی (١٨٨٧)دا لـە مـیـشـیـد لە دایکبـووە. لەسـاڵی (١٩٠٤) پێـوەندی بە ئەکـادیمیـای دۆسلدۆرفەوە دەکات. لە قوتابخـانەی هونەری پیشـەیی دەخوێنێ پاش تەواوکردنی خوێندن لە بەرلین وانەی هونەری دەڵێـتـەوە. لە سـاڵانی (١٩٠٧ – ١٩٠٩)دا چەند سـەفـەرێکی پاریسی کردووە.

لە باڤـاریا هاورێیـەتـی لەگەڵ مـارک و کـاندنسکیـدا دروست کـردووە. لەسـاڵی (١٩١٠) لە بۆن نیشـتـەجـێبوو. لەسـاڵی (١٩١١)دا لە میـونیـخ بەشداری یەکەم پیشـانگەی کۆمـەڵەی (سـواری شینی)کرد. لەسـاڵی (١٩١٢)دا بۆ دواجار سەفەری پاریسی کرد و لەکاری هونەریدا کاریگەریی ڕێبازی تەکعیبی و وحوشی و ئینتباعییەکانی لەسەر بوو. لەساڵی (١٩١٤) بەهاورێیەتی کلی و مـوالیـە، وێنەگری سـویسـری سـەردانی ئـەفریقـایان کـردووە و پاشـان چوونەتە تونس هـەرلەوێ مـاوەیەک کاری هێڵکارییـان دروست کـردووە و وێنـەی ئاویان دروست کردووە. لەساڵی (١٩١٤) لەسەردەمی هەڵگیرسانی جەنگی یەکەمی جیهانی لەپاش خۆبەخشینی بۆ خزمەتی سەربازی لە خاکی فەرەنسا کوژرا.

فراترمارک

مـارک کوڕی وێنەکێشێکی ئاسایی بوو کە وێنەی سروشـتی دەکێشـا. لەسـاڵی (١٨٨٠)دا لە میـونیخ لـەدایکبـووە. لە سـاڵانی (١٩٠٠ – ١٩٠٣) پێـوەندی بە ئەکادیمیـای میـونیخ کردووە. بۆ خـوێندنـی هونـەری بە هاوڕێیـەتی گـابرییل هاکل و ولـهلـم دییـز لەسـاڵی (١٩٠٣)دا لـەپاش تەواوکردنی ئەکادیمیا سـەفـەری پاریس دەکات و پاشـان سـەفـەری بەریتـانیا دەکات و هونەری ئینتباعی و پاشان ئینتباعییەکانی ناسیوە. لەساڵی (١٩٠٧)دا جارێکی دیکە سەردانی پاریس دەکاتەوە و سوودی زیاتر وەردەگرێ لە هونەردا.

لەسـاڵی (١٩١١)دا لە هۆڵی تانـهـا ورز لە مـیـونیـخ پیـشـانگەی کـردۆتەوە. لەسـاڵی (١٩١٢) بەکاریگەری پیکاسۆ و براک بە شێوازی تەکعیبی کاری کردووە. لەساڵی (١٩١٢) لەگەڵ مـاکدا سـەفـەری پاریسیـان کردووە. لـەساڵی (١٩١٤) لـەگەڵ هـەڵگیرسانی جـەنگی یـەکەمی جیـهـانیدا چۆتە ڕیزی سوپاوە بۆ خزمـەتی سـەربازی و چـەند کارێکی هێڵکاری دروست کردووە. لەساڵی (١٩١٦)دا لە نزیک ڤیردان لە تەمەنی (٣٦)ساڵیدا کوژراوە و بووە بە قوربانی جەنگ.

باولا مودرسون بیکر

ژنە هونەرمـەندی تەعبیری ئەڵمانی لەسـاڵی (١٨٧٦) لە دریسـدن لە ماڵێکی ڕۆشنبیر و ئەدەب

دۆستدا لەدایکبووە. لەساڵی (١٨٨٨) خێزانەکەی دەگوێزنەوە بۆ مینای بریمن. لەتەمەنی شانزە ساڵیدا وانەی هونەری وەردەگرێ لەلای وێنەکێشێکی ناوخۆیی. پاشان دووساڵ لە پەیمانگەی بریمن هونەر دەخوێنێ. لە ساڵانی (١٨٩٦ – ١٨٩٨)دا پێوەندی دەکات بە خوێندنگای ژنانی وێنەکێشانی بەرلین. لەساڵی (١٨٩٧)دا لەسەرەتای پشووی هاویندا سەردانی گوندی ڤوربسوید دەکات لەوێ کاریگەری ژیانی گوندنشینی و سروشتی لەسەر دروست دەبێت. کارەکانی گوزارشت بوون لە ڕۆمانسییەت و ژیانی جووتیاران. لەساڵی (١٨٩٨)دا سەفەری ڤوربسوید دەکات بۆ ڕاهێنان لای ماکینسون. کە تایبەتمەندی لە وێنەی جووتیاران و ژیانی گوندنشینیدا هەبوو، هەر لەهەمان کاتدا دەبێتە هاوڕێی کلارا ویستهۆفی پەیکەرساز کە ژنی شاعیری بەناوبانگی ئەڵمانی (ریلکە)بووە. ساڵی (١٨٩٩)دا دەچێتە پاریس بۆ خوێندنی هونەر لە ئەکادیمیای کولارونسی. لەوێ وانەی هونەر دەخوێنێ و بۆ یەکەمجار لە مۆزەخانەی لۆڤەر تابلۆکانی پۆل سیزان دەبینێ.

لەساڵی (١٩٠١)دا سەردانی دووەمی دەکاتەوە بۆ پاریس و لە ئەکادیمیای کولاروسی وێنەی کێشاوە و لە لۆڤەر وێنەی پەیکەرە کۆنەکانی میسری و ئەغریقییە کۆنەکانی دروست کردووە و سوودی لە پەیکەرەکانی میسری و ئەغریقی کۆن بینیوە. لەسەردانی سێیەمی بۆ پاریس پێوەندی بە ئەکادیمیای جولیانەوە دەکات و لەوێ تابلۆکانی ڤانکوخ دەبینێ. تا ساڵی (١٩٠٧) لە پاریس دەمێنێتەوە و لەوێ سوود لە تابلۆکانی ڤانکوخ و سیزان و گۆگان دەبینێ.

لەساڵی (١٩٠٦)دا بەهۆی کاری هونەری و بیروڕای ئازاد و سەفەرکردنەوە لە مێردەکەی جودادەبێتەوە و ئەو جودابوونەوەیە تا دواساتەکانی ژیان ئازاری دەدات.

هەرلە ساڵی (١٩٠٦)دا لەپاش گەڕانەوەی بۆ ڤوربسوید بەجەڵدەی دڵ دەمرێ.

لەو ماوە کورتەی تەمەنیدا (٥٠٠) وێنە و نزیکی (١٠٠٠) هێڵکاری بەرهەمهێناوە، یەکێ لە تابلۆکانی تابلۆی (گوندنشینی پیر)ە کە نازییەکان ئەو تابلۆیەیان وەک لاوازی ئەڵمانییەکان پێناسە کرد. نازییەکان بە ئەفکاری سۆپەرمان ئەو تابلۆیەیان وەک لاوازی ئەڵمانییەکان نیشان دا. هەر لەبەرئەوەبوو لە ساڵی ١٩٣٧ دا دەستیان بەسەر تابلۆکەدا گرت. **ئۆتومولر** لە ساڵی ١٨٧٤ لە شاری لیبەو لەدایکبووە، سەرەتای کارکردنی لەسەر ژیانی قەرەج بوو. هەربەو کارە نەناسرا. سەرەتای کارکردنی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٨٩٠ لە (لیشوگراف) لە شاری کورلیتز.

لە ساڵانی ١٨٩٤ – ١٨٩٦ پێوەندی بە ئەکادیمییای دریسدن کردووە. پاشان سەفەری میونخی کردووە بۆ کاری هونەری و دوایی گەڕاوەتەوە بۆ دریسدن. لە ساڵی ١٨٩٩دا پێوەندی بە ماشکار

مایر هوفرەوە کردووە و پاشان لە ساڵی ١٩٠٥دا خواستوویەتی و خێزانی لەگەڵدا دروست کردووە. ئەم ژنە (ماشکا مایر فوهر) ژنێکی خۆپەرست و تەماحکاربووە و ژیانی لە ئوتومۆلر تاڵکردووە، تا لە ساڵی ١٩٢٠دا تەڵاقی داو خۆی لێ قوتار کرد.

ئوتومولر لە ساڵانی ١٨٩٩ ڵ ١٩٠٨دا ژیانێکی ئاڵۆزی گوزەراندووە. لە چیای سیلیسیا وێنەی سەماکەرەکانی دروست کردووە بە شێوازی زەخرەفی کاری کردووە.

لە ساڵی ١٩٠٨دا چووەتە بەرلین و لیمبروکی ناسیوە و بە پەیکەرەکانی سەرسام بووە.

لە ساڵانی ١٩١٠ – ١٩١٥دا ماوەی داهێنانی ئەوبوو لە هونەردا. لە ساڵی ١٩١٦دا بەویستی دەچێتە ڕیزی سوپاوە و کاری خۆبەخش دەکات، تا تووشی ئاوسانی سییەکان دەبێت و سەرباری نەخۆشی واز لە سەربازی ناهێنێ و بەردەوام دەبێت لە خزمەتی سەربازی تا کۆتایی جەنگی یەکەمی جیهانی. پاشان بە مامۆستای ئەکادیمیای بریسلاو دادەمەزرێ.

لەساڵی ١٩٢٤دا چەند سەفەریکی کرد بۆ ناوەڕاستی ئەوروپا لە ساڵی ١٩٣٠دا سەفەری هەنگاریا و بولگاریای کرد. دواجار گەڕایەوە بریسلاو هەر لە ساڵی ١٩٣٠دا لە بریسلاو بە نەخۆشی کۆچی کرد لە ئەنجامی سەفەرکردنی بە ئەورووپادا و سەفەری بولگاریا و هەنگاریا سوودی لە ژیانی قەرەج بینی بۆ کاری هونەری تەعبیری. وە یەکێک بووە و ئەندامانی کۆمەڵەی پرد، بە یەکێ لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی، **نولدە** زۆر بەوردی و چڕی و ئاڵۆزی کاری دەکرد و لە خێزانێکی پرۆتستانت بوو. شێوازی کارکردنی گوزارشت بوو لە ئایین و سروشت.

نولدە لە ساڵی ١٨٦٧ لە بێستانەکەی باوکیدا، لە نولدە لە دایکبووە و لە گوندێکی بچووکە دەکەوێتە سەر دەریای باکوور لە نزیک سنووری ئەڵمانیا لە دانیمارک ماوەیەک کاری هونەری بازرگانی کردووە و کاری هەڵکۆڵینی لەسەر دار کردووە و دیزاینی کردووە و لە پاریس لە ساڵی ١٩٠٠ لە ئەکادیمیای جولیان هونەری خوێندووە، پاشان گەڕاوەتەوە باکووری ئەڵمانیا و لە ساڵی ١٩٠١ (ئیدا ڤیلدسدروبی) مارەکرد و خێزانی لەگەڵ دروستکرد.

لە ساڵی ١٩٠٣دا چووەتە دوورگەی (ئلیسن) و کۆمەڵێ کاری هونەری دروست کردووە، لەوێ لە ئلیسن تابلۆی لەسەر سروشت دروست کردووە.

لە ساڵی ١٩١٣دا لەگەڵ (ئیدا ڤیلیدستروب) ی ژنیدا گینیای تازەی کردووە و پاشان لەساڵی ١٩١٧دا چووەتە ماڵێکی گوندنشینی لە ناوەڕاستی سیلزوێک نیشتەجێبووە.

لەساڵی ١٩٢٧دا چووەتە سیبول. لە ساڵی ١٩٣١دا لە ئەکادیمیای بروسییە لە بەرلین دامەزراوە.

لەساڵی ١٩٣٥ تووشی نەخۆشی شێرپەنجەی گەدە بووە، هەفتەیەک لە خەستەخانە مایەوە و لە ساڵی ١٩٣٧ پاش هاتنە دەرەوەی لە خەستەخانە کۆمەڵێک کاری دروست کرد و سی تابلۆی نمایشکرد، زۆرێک لە تابلۆکانی بەهۆی جەنگی جیهانییەوە تیاچوون. لە ساڵی ١٩٥٦دا لە سیبول مرد. نولدە لە کاری ئاویدا ئەزموونی باشی هەبوو. (١٣٠٠) وێنەی ئاوی بەرهەمهێناوە، جگەلەوە بەشێوازی دیکە و کەرەستەی دیکە کاری کردووە و بەشێوازی گرافیک کاری کردووە.

یەکێکی دیکە لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی **ماکس بیکشتاینە**، ماکس بیکاشتاین لە ساڵی (١٨٨١) لە "زیکاو" لەدایک بووە. لە ساڵی (١٩٠٠) چووەتە قوتابخانەی هونەری پیشەی لە دریسدن. پاش دوو ساڵ چووەتە ئەکادیمیای دریسدن و بۆیەکەم جار بەشداری پێشەنگای کۆمەڵەی پردی کردووە. لە ساڵی دووەمی خوێندنی لە ئەکادیمیەی دریسدن زەمالەی وەرگرت و سەفەری ئیتالیای کرد و پاشان گەڕاوەتەوە ئەڵمانیا و پێوەندی کردووە بە هونەرمەندی هۆڵەندی (کیزڤان دونگسن) و لەساڵی (١٩٠٥) لەگەڵ مانیس و هاوڕێکانی لە هۆڵی پاییز لە پاریس بەشداری پێشەنگای کردووە لەگەڵ کیرشنرو شمیدت و هیکلدا کاری کردووە. لە ساڵی (١٩١٠) بەیەکجاری لە بەرلین نیشتەجێبووە. لە ساڵی (١٩١١) کۆمەڵێک پیشانگەیان ڕێکسخت و لەگەڵ کیرشتردا قوتابخانەی هونەری تایبەتیان دامەزراند. لە ساڵی (١٩١٢) لە کۆمەڵەی پرد دابڕا. لە ساڵی (١٩١٤) سەفەری بالواتی دەکات کەژێر دەستەی ئەڵمانییەکان بوو، تا هەڵگیرسانی جەنگی یەکەمی جیهانی، یابانییەکان بالواتییان داگیرکرد و فەرمانی گرتنی ماکس بیکشتاین و ژنەکەیان دا، پاشان ماکس و خێزانەکەی نێردران بۆ ناگازاکی دواجار ئازادکران و چوونە شنگهای و مانیلا و لەوێشەوە بۆ سان فرانسیسکۆ و نیویۆرک و دواجار لە ساڵی (١٩١٥) گەڕانەوە ئەڵمانیا.

لە ساڵی (١٩١٨) کۆمەڵەی (تشرینی دووەمیان) دامەزراند بەهاوکاری هاوڕێیەکانی. لە ساڵی (١٩٢٢) بوو بەئەندام لە ئاکادیمییەی بروسییە. پاشان نازییەکان لە وەزیفەکەی دەریان کرد. تا لەساڵی (١٩٤٥) کرا بە ئوستازی ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەرلین لە ساڵی (١٩٥٥) لەبەرلین مرد.

کارل شمیدت

وتلوف هونەرمەندی تەعبیری ئەڵمانی لە ساڵی (١٨٨٤) لە ڕوتلوف لەدایکبووە. باوکی ئاشەوان بووە، لە ساڵی (١٩٠٥)دا پێوەندی کرد بە پەیمانگەی هونەری بۆ خوێندنی هونەری تەلارسازی لە دریسدن شمیدت دامەزرێنەری کۆمەڵەی پردە و هەرخۆی ناوی نا کۆمەڵەی پرد، پرد وەک

سیبمولی پەڕینەوە بۆ هونەری تازە و ژیانی تازە بەدامەزراندنی کۆمەڵەی پرد. نازناوی روتلوف بەخشرایە شمیدت لە تابلۆکانی ئینتباعییەکانی فەرەنسی ڕەنگی دایەوە. لە ساڵی (١٩١١) شمیدت وەک کیرشنرو هیلک گواسترایەوە بۆ بەرلین، بەهەمان شێوەی هاوڕێکانی چووە ڕیزی سوپاوە، لە ساڵانی (١٩١٥– ١٩١٨) پێوەندی بە سوپاوە کرد لە ساڵی (١٩١٣) لە بروسییە دامەزرا و پاشان لە ساڵی (١٩٣٣) لەژێر گوشاری نازییەکان وازی لە پۆستەکەی هێنا. لە ساڵی (١٩٣٨)دا نزیکەی (٦٥٠) تابلۆی بەرهەمهێنا و (٥١) نامیش کرد، لە ساڵی (١٩٤٧) پۆستێکی خوێندنی لە ئەکادمییەی هونەرەجوانەکان وەرگرت لە ساڵی (١٩٥٤) وازی لێ هێنا. لە ساڵی (١٩٦٧) ژمارەیەکی زۆری کارەکانی پێشکەشی شاری بەرلینی ڕۆژئاوایی کرد. لە ساڵی (١٩٧٦) لە بەرلین کۆچی دوایی کرد. لێرەدا ئەوەی ماوتەوە بیڵێم، ئەوەیە کە ئەم هونەرمەندانە سەرباری جەنگ و ماڵوێرانی و کوشتار و ژیانی سەربازگە. توانیویانە داهێنان لەهونەری تەعبیری ئەڵمانی بکەن. هونەرمەندای ئەم سەدەیە لە ناوچەنگ و لەژێر دەسەڵاتی داگیرکەر و خوێنمژیی نازیدا ژیاون و بەهەژاری ژیاون، جەنگ و ماڵوێرانی هەبووە لەسەر هونەرمەندانی تەعیبری ئەڵمانی و برێک لە هونەرمەندان لەتاو جەنگ و ماڵوێرانی و زوڵم و زۆری نازییەکان ئەڵمانیایان بەجێهێشت و سەفەری ئەمریکا و ڕوسیا و وڵاتانی ئەوروپییان کرد، و برێکی تر لە هونەرمەندانی تەعبیری ئەڵمانی بوونە قوربانی جەنگ و ماڵوێرانی و لەجەنگدا کوژران. زۆرێک لە تابلۆکانی هونەرمەندانی تەعیبری ئەڵمانی لەناوچوون و نازییەکان دەستیان بەسەر برێک لەو تابلۆیانەدا گرت. سەرباری هەموو ئەو گیروگرفت و ماڵویرانی و جەنگ و زوڵم و زۆرە سەردەمی تەعبیری ئەڵمانی سەردەمێکی گەشاوە و پڕ چالاکی هونەری و ئەدەبی و فیکری بووە، هونەرمەندانی ئەڵمانی لە ڕۆژگای جەنگدا چالاکییە هونەرییەکانیان نمایش کردووە و سوودیان لە تراژیدیای جەنگ و کاولکاری بینیوە و کاریگەری جەنگیان لەسەر بووە، بەو پێیەی کە زۆربەی هونەرمەندانی ئەڵمانی قوربانی ئەو جەنگ و ماڵوێرانییە بوون.

سەرچاوە:

١–محیط الفنون ٢–روائع التعبیریة الالمانیة